

Finansal Kurumlar Birliği

Ekonomik Görünüm Endeksi Bülteni

2023 Aralık

Akademik Danışmanlar

Doç.Dr. İbrahim SİRMA

Prof.Dr. Murat ŞEKER

Doç.Dr. Arif SALDANLI

Doç.Dr. Hakan BEKTAŞ

Araştırmacılar

Doç.Dr. Şeref BOZOKLU

Doç.Dr. Elçin ŞİŞMANOĞLU

Dr.Öğr.Üyesi Sümeyra UZUN

Dr.Öğr.Üyesi Şenol EMİR

Finansal Kurumlar Birliği

Esentepe Mah. Büyükdere Cad. Bahar Sok. No: 13 River Plaza Kat: 18 Ofis No: 48-49 34394 Şişli /
İSTANBUL

0212 924 44 70

<https://www.fkb.org.tr/>

fkb@fkb.org.tr

Kaynak Gösterimi: Sırma, İ., M. Şeker, A. Saldanlı, H. Bektaş, vd.; (2023). *Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Endeksi Bülteni Kasım 2023*, İstanbul.

ÖNSÖZ

Banka dışı finans sektörünün gelişmesi yönünde önemli bir misyon yüklenen Finansal Kurumlar Birliği (FKB) ile İstanbul Üniversitesi arasında *Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Endeksi* oluşturulmasına ilişkin imzalanan protokol kapsamında; 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca FKB bünyesinde işletilmekte olan Merkezi Fatura Kaydı Sistemi'nde (MFKS) ve Finansal Kiralama Sözleşme Tescil Sistemi'nde (FKSTS) yer alan veriler ile FKB'nin raporlama ve istatistik faaliyetlerinde kullanılan Finansman Sektörü verilerinden hareketle FKB Ekonomik Görünüm Endeksi ve alt endekslerinin üretilmesi hedeflenmektedir.

Bu kapsamda; 6361 sayılı Kanun uyarınca Birlik bünyesinde kurulmuş olan ve dijitalleşmeye verdiğimiz önem ile ilave fonksiyonlar eklenerek 2015 yılından bu yana faaliyetine devam eden MFKS, FKSTS ve bunların yanı sıra Finansman Sektörü verileri endeks oluşumuna önemli girdi sağlayacaktır. Banka ve faktoring şirketlerine temlik edilen ticari alacakları ve ödeme araçlarını kayıt altına alan MFKS'de bugüne kadar 42 milyonun üzerinde belge işleme alınmıştır. Finansal kiralama şirketleri, katılım, yatırım ve kalkınma bankalarının imzaladıkları finansal kiralama sözleşmelerini kayıt altına alan FKSTS'de ise bugüne kadar 182 binin üzerinde sözleşme tescil edilmiştir. Söz konusu iki sistemden alınacak anlık veriler ile Finansman Sektörü işlem hacmi ve sözleşme adedi verileri ile oluşturulacak endeksin; Türkiye'de ticaret ve yatırım eğilimini ölçümleyen öncü gösterge olması hedeflenmektedir. Aynı zamanda sektör temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen Ekonomik Görünüm Beklenti Anketi ile sektörün iktisadi beklentileri ve yönelimleri tespit edilecektir. Bahsi geçen araştırmalar İstanbul Üniversitesi'ndeki akademik ekip tarafından yürütülmekte olup, sonuçlar her ay düzenli olarak kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

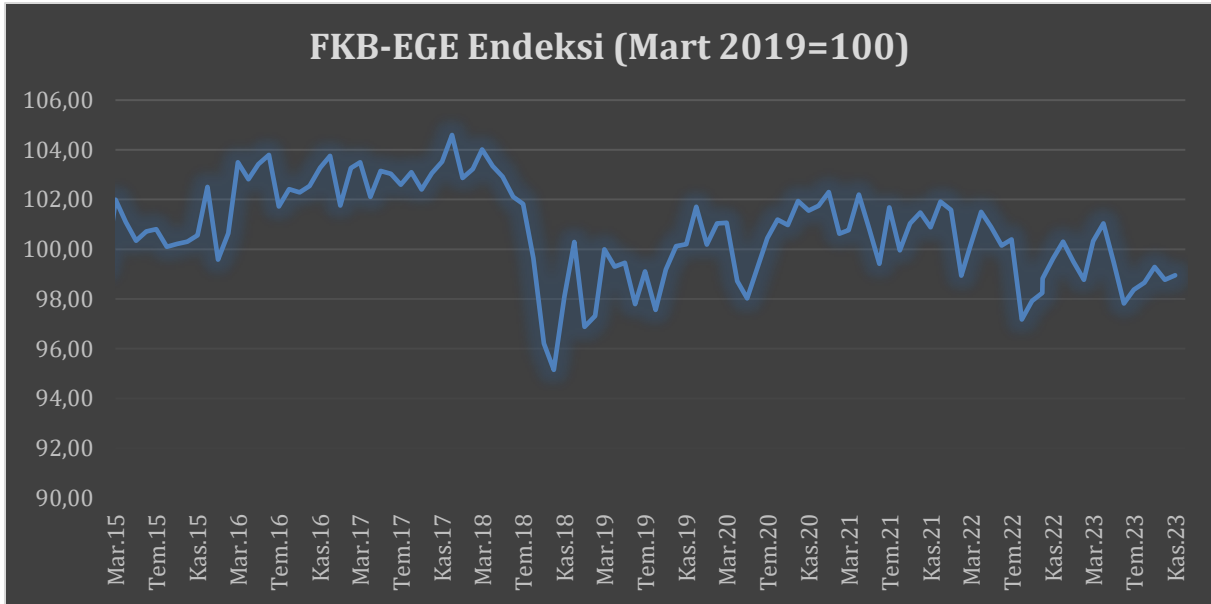
Ahmet CANDAN

Finansal Kurumlar Birliği Genel Sekreteri

1. Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Endeksi (FKB – EGE) Sonuçları

Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Endeksi (FKB-EGE), Merkezi Fatura Kaydı Sistemi (MFKS) ve Finansal Kiralama Sözleşme Tescil Sistemi (FKSTS) veri tabanı ile FKB bünyesinde raporlama ve istatistik faaliyetlerine konu olan Finansman Sektör verilerden türetilmiş bir endekstir. FKB-EGE, FKB Faktoring Endeksi, FKB Finansal Kiralama Endeksi ve FKB Finansman Endeksi olmak üzere üç alt endeksi içinde barındıran bir bileşke endekstir. Endeksin metadatası 2015 şubat ayı itibariyle başlayan aylık frekans verilerine dayanmaktadır. Metodolojide detayları belirtildiği üzere yapılan analizler neticesinde 2019 Mart verisi baz dönem olarak belirlenmiştir. Aylık olarak açıklanacak bileşke ve alt endekslerde değerin yükselmesi ekonomik görünümün olumlu yönde, düşmesi ise olumsuz yönde yorumlanmalıdır.

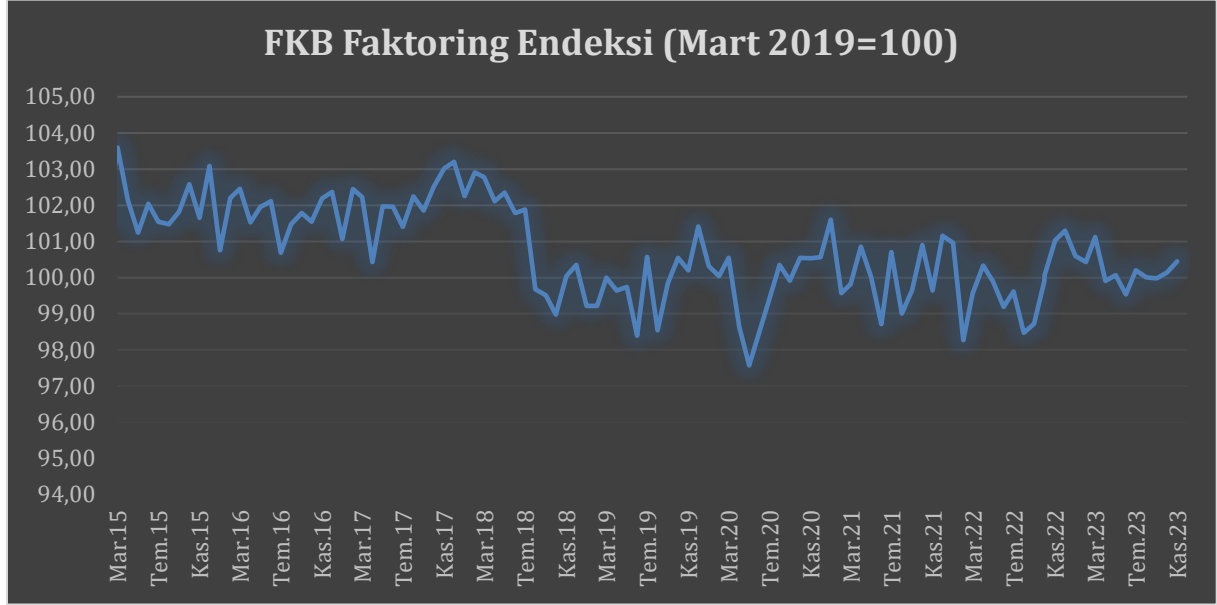
FKB-EGE, şubat 2015 tarihinden itibaren aylık olarak hesaplanmıştır. Mart 2018 tarihine kadar yükselen endeks Nisan 2018'den itibaren düşmeye başlamış ve Ekim 2018 tarihinde en düşük değerini görmüştür. Kasım 2018'den itibaren tekrar yükselmeye başlayan endeks, endeksi oluşturan sektörlerdeki gidişata göre dalgalı bir seyir izlemektedir. Endeksin son aylardaki seyrine bakıldığında Ekim 2023 verilerine göre 0,18 puan artarak Kasım ayında 98,96 puana yükselmiştir.

Grafik 1: FKB-Ekonomik Görünüm Endeksi

1.1. FKB Faktoring Endeksi

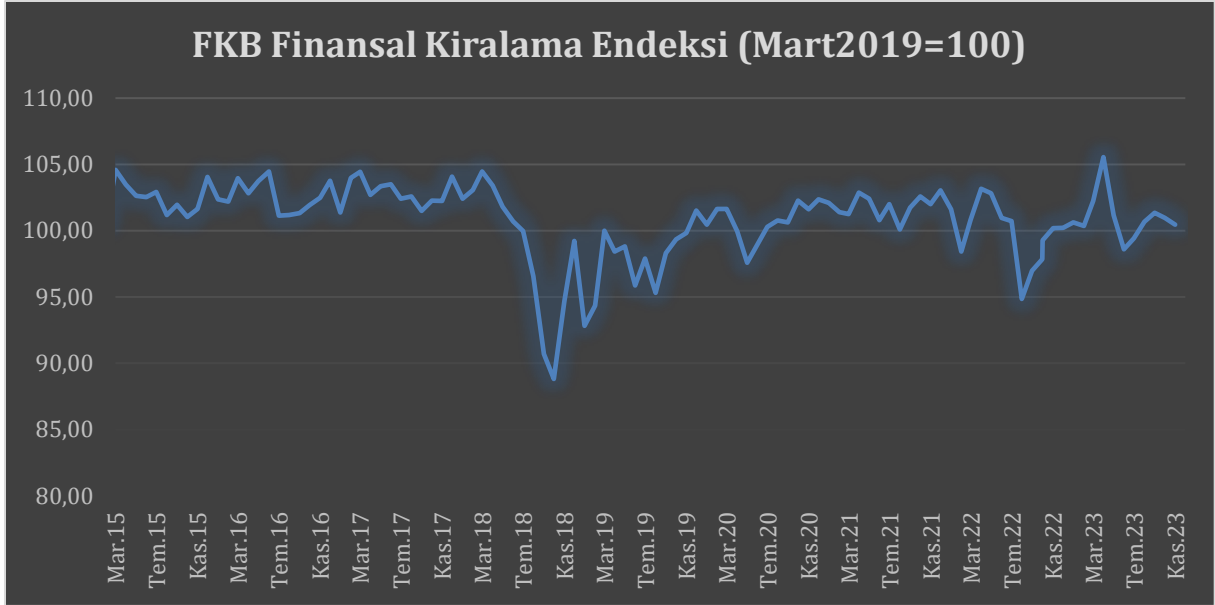
Merkezi Fatura Kaydı Sistemi (MFKS) ile FKB bünyesindeki raporlama ve istatistik faaliyetlerinde kullanılan verilerden türetilen endeks, en düşük değerini Mayıs 2020 tarihinde 97,57 puanla, en yüksek değerini ise 103,59 puanla Mart 2015 tarihinde almıştır. Endeks, faktoring sektörünün gidişatına göre dalgalı bir seyir izlemektedir. Endeksin son aylardaki değişimine bakıldığında Ekim 2023 verilerine göre 0,31 puan artarak **Kasım ayında 100,45 puana** yükseldiği görölmektedir.

Grafik 2: FKB Faktoring Endeksi

1.2. FKB Finansal Kiralama Endeksi

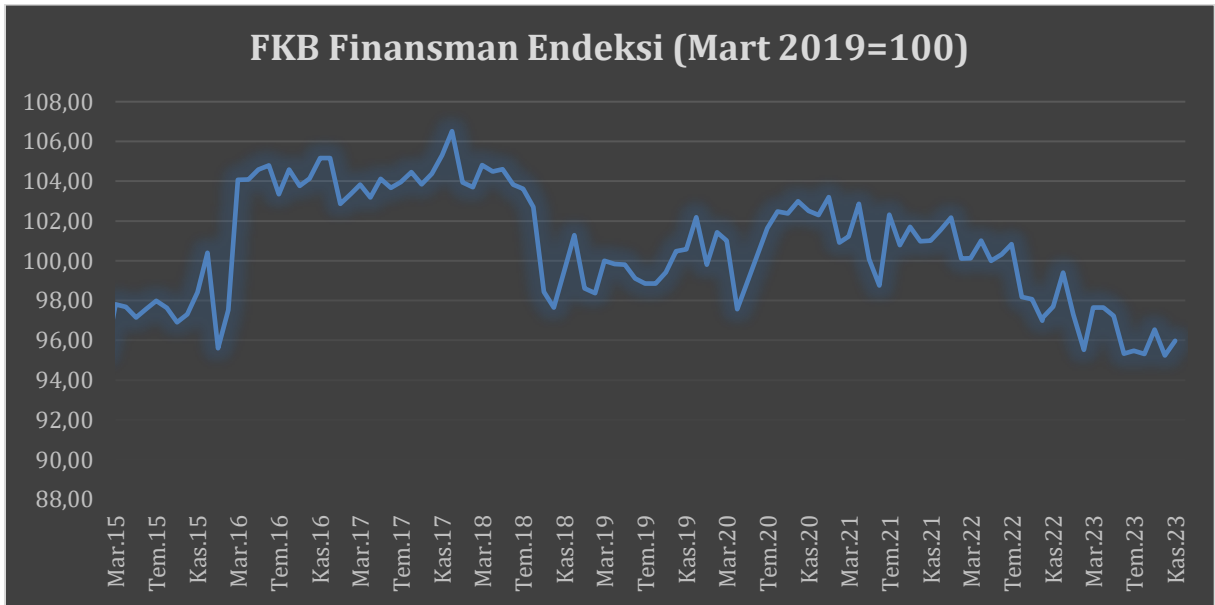
Finansal Kiralama Sözleşme Tescil Sistemi (FKSTS) veri tabanı ile FKB bünyesinde raporlama ve istatistik faaliyetlerinde kullanılan verilerden türetilen endeks en düşük değerini Ekim 2018’de 88,82 puanla, en yüksek değerini ise Nisan 2023 tarihinde 105,55 puanla almıştır. Finansal kiralama sektöründen elde edilen verilere göre hesaplanan endeks sektör gidişatına göre dalgalı bir seyir izlemektedir. Ekim 2023 verilerine göre 100,97 puan olan endeks değeri **Kasım ayında 0,52 puan azalarak** 100,45 puana gerilemiştir.

Grafik 3: FKB Finansal Kiralama Endeksi

1.3. FKB Finansman Endeksi

FKB bünyesinde raporlama ve istatistik faaliyetlerinde kullanılan verilerden türetilen endeks en düşük değerini 95,32 puanla Ağustos 2023 tarihinde, en yüksek değerini ise 106,52 puanla Aralık 2017 tarihinde almıştır. Endeksin son aylardaki verilerine bakıldığında Ekim 2023 tarihinde 95,24 puan olan endeks **0,74** puan artarak **Kasım ayında 95,98** puana yükselmiştir.

Grafik 4: FKB Finansman Endeksi

2. Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Beklenti Anketi Sonuçları

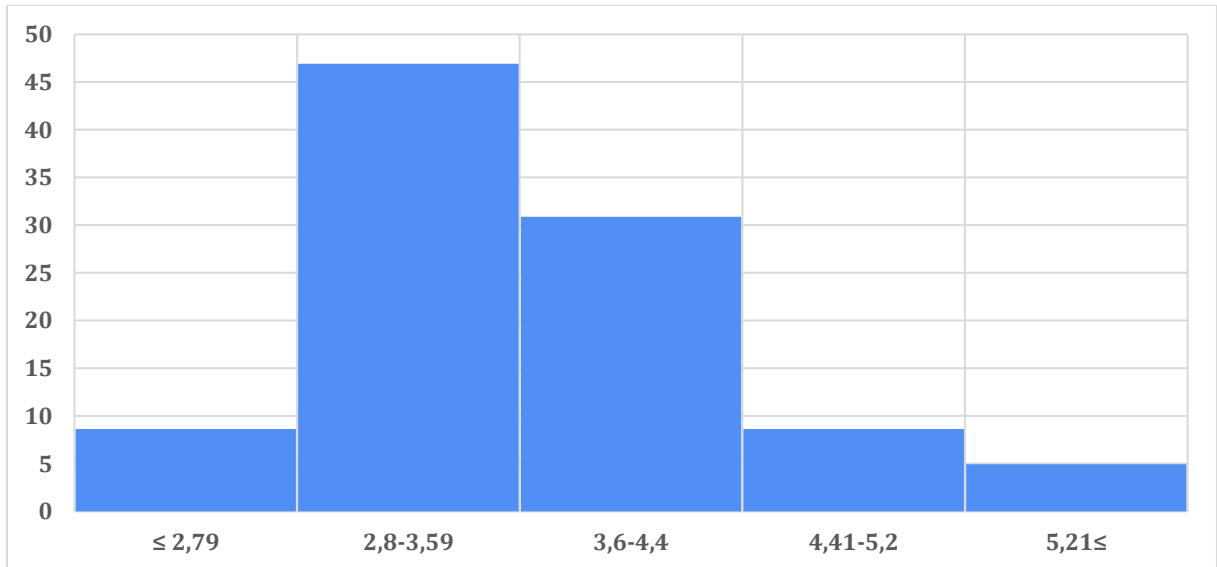
Finansal Kurumlar Birliği (FKB) Aralık ayı Ekonomik Görünüm Beklenti Anketi, 4 Aralık 2023 – 11 Aralık 2023 tarihleri arasında 85 katılımcı tarafından yanıtlanmış ve sonuçlar, katılımcıların yanıtları toplulaştırılarak değerlendirilmiştir. Bu araştırma FKB üyesi olan Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman, Varlık Yönetim ve Tasarruf Finansman sektörlerinde faaliyet gösteren şirket yöneticileri ile yürütülmüştür. Ayrıca, FKB yönetimi ve uzmanlarından katılım sağlanmıştır. Her ay düzenli olarak yürütülecek bu araştırmanın sonuçları FKB üyelerinin ekonomiye ve sektörlerine ilişkin beklentilerinin gözlemlenmesi hedeflenmektedir.

Tablo 1: Katılımcı Profili

Katılımcı Profili	Yanıtlayan
Faktoring	32
Finansal Kiralama	11
Tüketici Finansmanı	18
Tasarruf Finansman	3
Varlık Yönetim	15
Profesyoneller	6
TOPLAM	85

2.1. Enflasyon Beklentileri

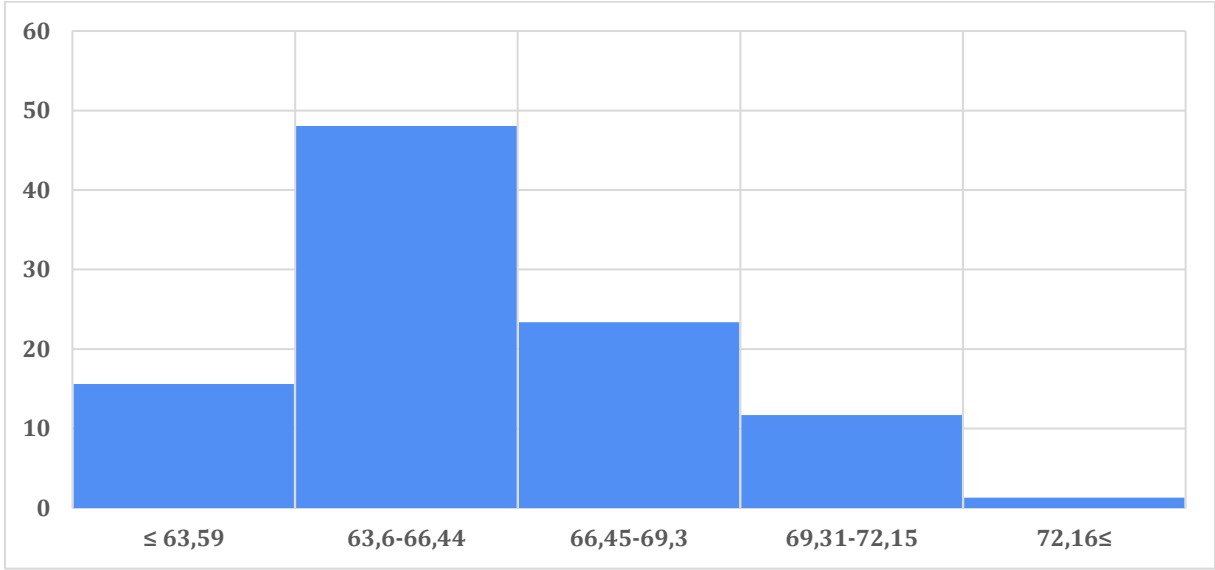
Araştırmada sektör yöneticilerinin enflasyon beklentileri cari ay sonu, cari yıl sonu ve gelecek yıl sonu olarak sorulmuştur. 2023 yılı Aralık ayı anket döneminde, katılımcıların aylık enflasyon beklentileri değerlendirildiğinde yüzde 8,6'sının 2,79'dan düşük, yüzde 47'sinin 2,8-3,59 aralığında, yüzde 30,9'unun 3,6-4,4 aralığında, yüzde 8,6'sının 4,41-5,2 aralığında, yüzde 4,9'unun ise 5,21'den büyük olduğu gözlenmektedir. Uç değerler dikkate alınmayarak yapılan hesaplamada **Aralık ayı enflasyon beklentisinin ortalama %3,63 olduğu tespit edilmiştir.**

Grafik 5: Aylık Enflasyon Beklentisi

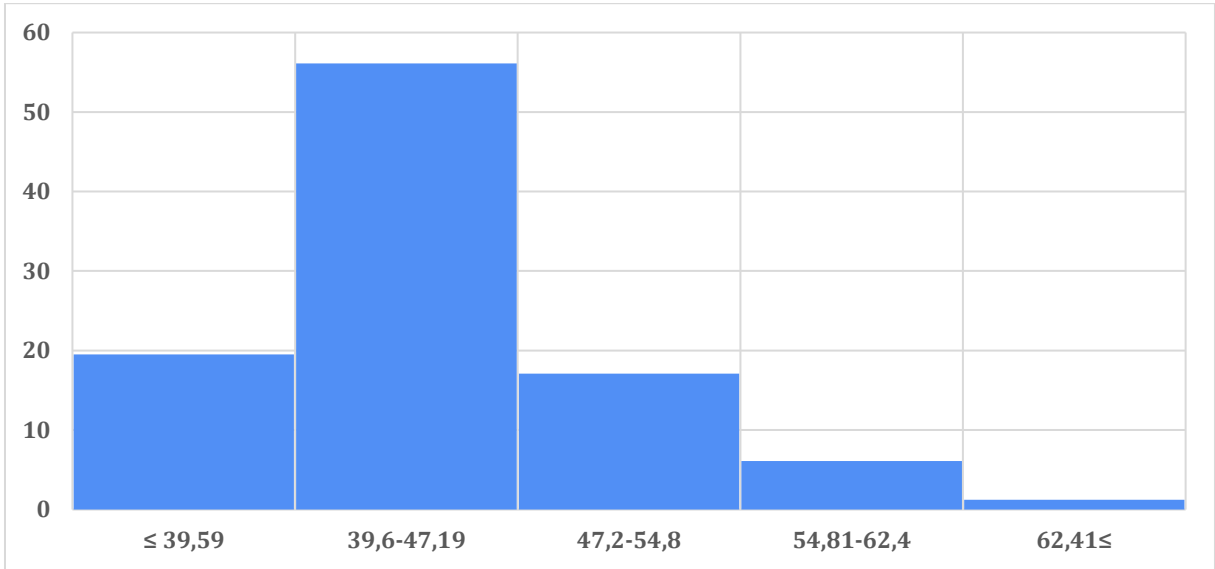
Katılımcıların cari yıl sonu enflasyon beklentileri değerlendirildiğinde, yüzde 15,6'sının 63,59'dan düşük, yüzde 48'inin 63,6-66,44 aralığında, yüzde 23,4'ünün 66,45-69,3 aralığında, yüzde 11,7'sinin 69,31-72,15 aralığında, yüzde 1,3'ünün ise 72,16'dan büyük olduğu gözlenmektedir. Uç değerler

dikkate alınmayarak yapılan hesaplamada **2023 yıl sonu enflasyon beklentisinin ortalama %65,99 olduğu tespit edilmiştir.**

Grafik 6: Cari Yıl Sonu Enflasyon Beklentisi

Katılımcıların gelecek yıl sonu enflasyon beklentileri değerlendirildiğinde yüzde 19,5'inin 39,59'dan düşük, yüzde 56,1'inin 39,6-47,19 aralığında, yüzde 17,1'inin 47,2-54,8 aralığında, yüzde 6,1'inin 54,81-62,4 aralığında, yüzde 1,2'sinin ise 62,41'den büyük olduğu gözlenmektedir. Uç değerler dikkate alınmayarak yapılan hesaplamada **2024 yıl sonu enflasyon beklentisinin ortalama %44,04 olduğu tespit edilmiştir.**

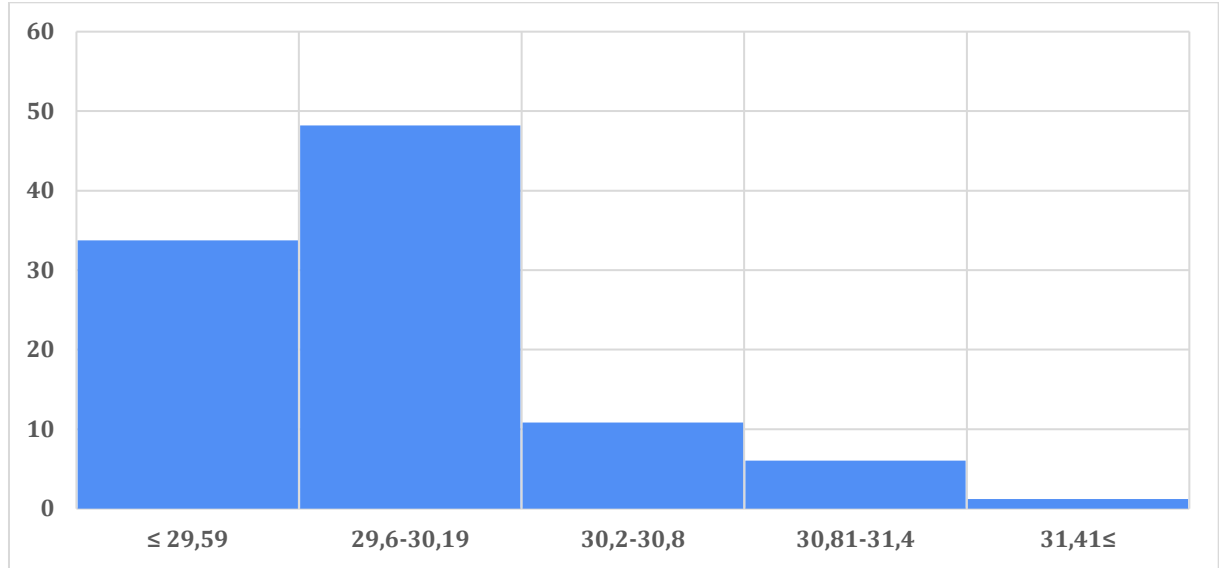

Grafik 7: Gelecek Yıl Sonu Enflasyon Beklentisi

2.2. Kur Beklentileri

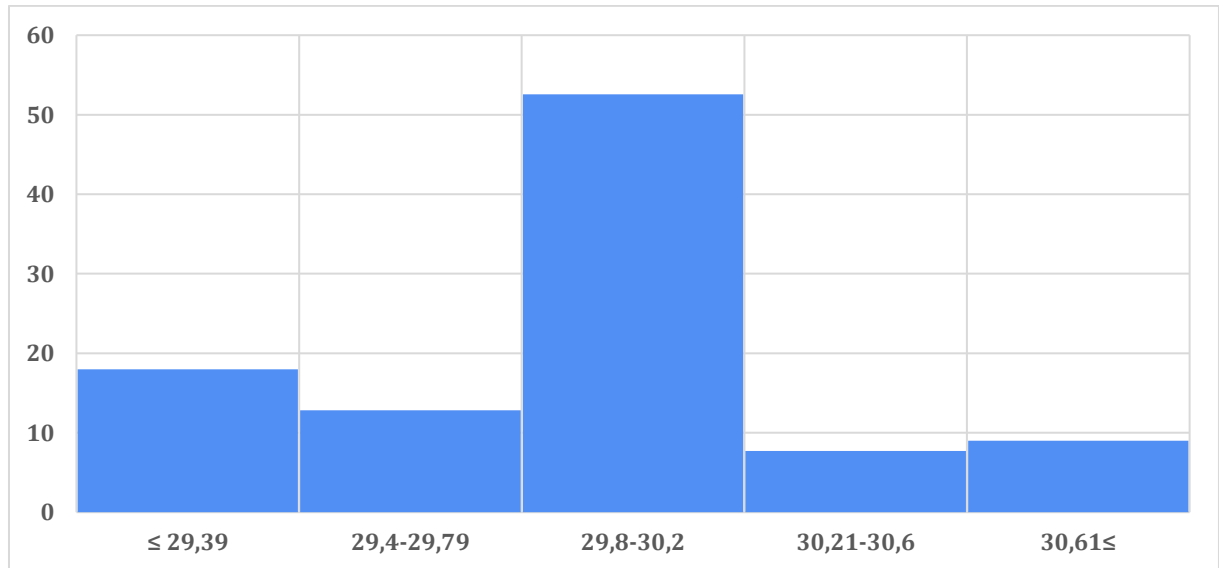
Araştırmada sektör yöneticilerinin ABD dolar kuru beklentileri cari ay sonu, cari yıl sonu ve gelecek yıl sonu olarak sorulmuştur. Katılımcıların cari ay sonu ABD dolar kuru beklentisi tahminleri değerlendirildiğinde yüzde 33,7'sinin 29,59'dan düşük, yüzde 48,2'sinin 29,6-30,19 aralığında, yüzde

10,9'unun 30,2-30,8 aralığında, yüzde 6'sının 30,81-31,4 aralığında, yüzde 1,2'sinin ise 31,41'den büyük olduğu gözlenmektedir. Uç değerlerin dikkate alınmayarak yapılan hesaplamada **Aralık ayı sonu ABD dolar kuru beklentisinin ortalama 29,83 TL olduğu tespit edilmiştir.**

Grafik 8: Cari Ay Sonu ABD Dolar Kuru Beklentisi

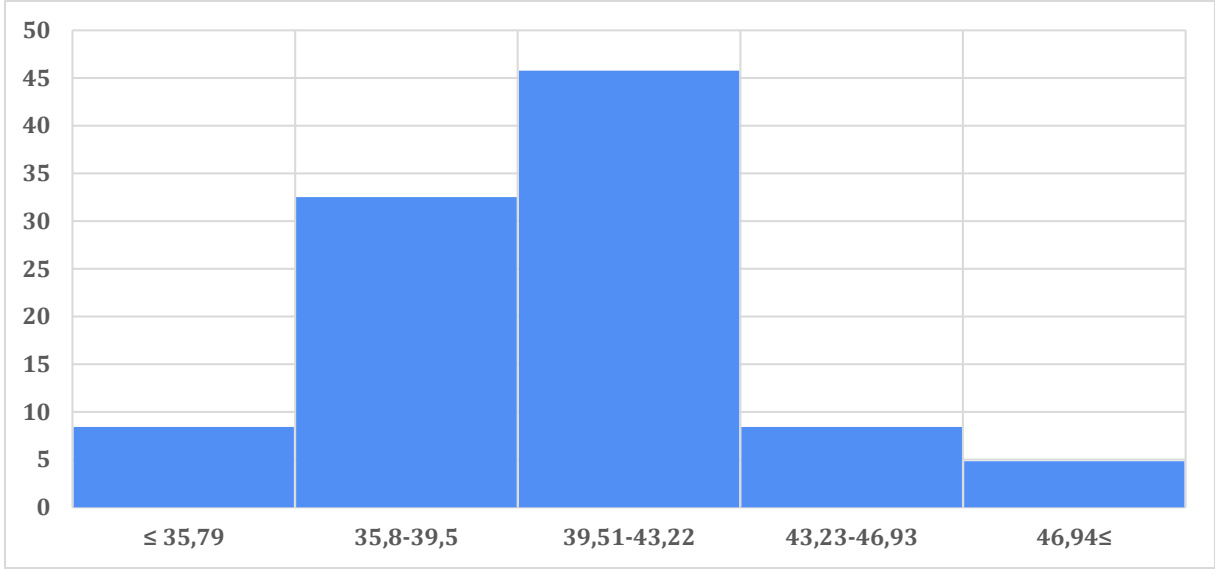
Katılımcıların cari yıl sonu ABD dolar kuru beklentileri değerlendirildiğinde, yüzde 18'inin 29,39'dan düşük, yüzde 12,8'inin 29,4-29,79 aralığında, yüzde 52,6'sının 29,8-30,2 aralığında, yüzde 7,7'sinin 30,21-30,6 aralığında, yüzde 9'unun ise 30,61'den büyük olduğu gözlenmektedir. Uç değerler dikkate alınmayarak yapılan hesaplamada **2023 yıl sonu ABD dolar kuru beklentisinin ortalama 29,87 TL olduğu tespit edilmiştir.**

Grafik 9: Cari Yıl Sonu ABD Dolar Kuru Beklentisi

Katılımcıların gelecek yıl sonu ABD dolar kuru beklentileri değerlendirildiğinde yüzde 8,4'ünün 35,79'dan düşük, yüzde 32,5'inin 35,8-39,5 aralığında, yüzde 45,8'inin 39,51-43,22 aralığında, yüzde 8,4'ünün 43,23-46,93 aralığında, yüzde 4,8'inin ise 46,94'ten büyük olduğu gözlenmektedir. Uç değerler dikkate alınmayarak yapılan hesaplamada **2024 yıl sonu ABD dolar kuru beklentisinin ortalama 39,93 TL olduğu tespit edilmiştir.**

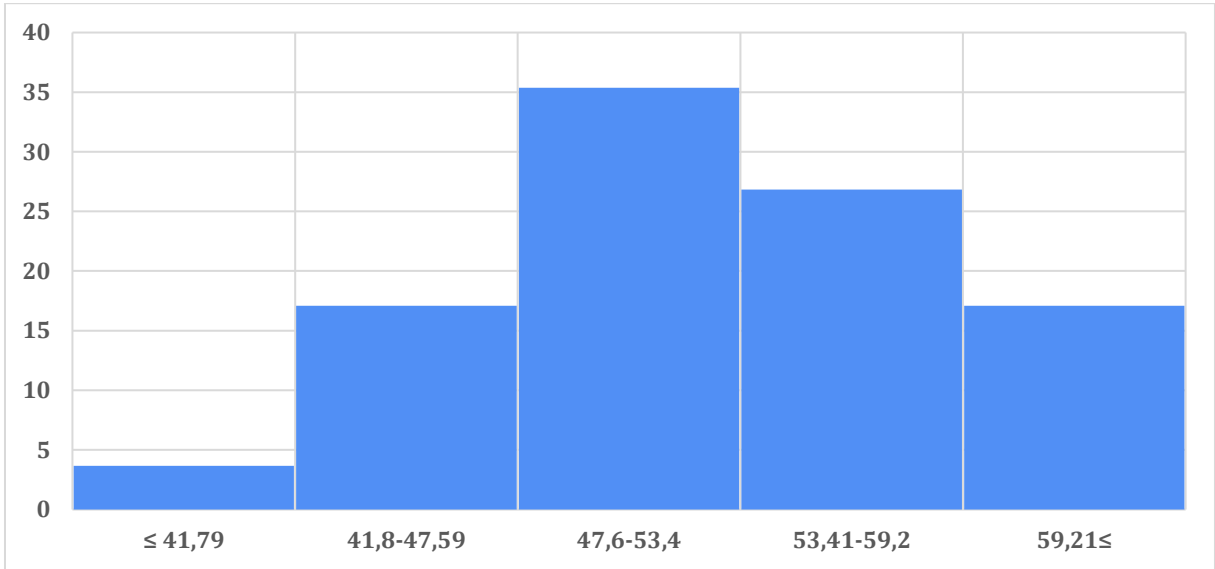

Grafik 10: Gelecek Yıl Sonu ABD Dolar Kuru Beklentisi

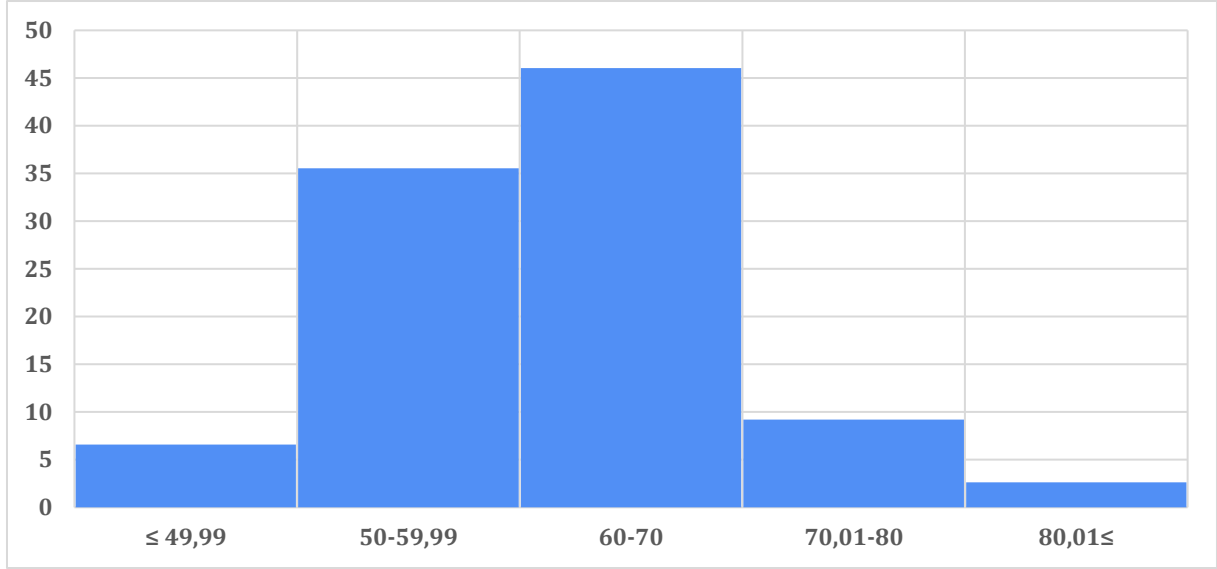
2.3. Faiz Beklentileri

Araştırmada sektör yöneticilerinin kısa vadeli ticari kredi faiz oranı ve sektörel ortalama faiz oranı beklentileri sorulmuştur. Katılımcıların kısa vadeli ticari kredi faiz oranı beklentisi tahminleri değerlendirildiğinde; yüzde 3,7'sinin 41,79'dan düşük, yüzde 17,1'inin 41,8-47,59 aralığında, yüzde 35,4'ünün 47,6-53,4 aralığında, yüzde 26,9'unun 53,41-59,2 aralığında, yüzde 17,1'inin ise 59,21'den büyük olduğu gözlenmektedir. Uç değerler dikkate alınmayarak yapılan hesaplamada **kısa vadeli ticari kredi faiz oranı beklentisinin ortalama %52,36 olduğu tespit edilmiştir.**

Grafik 11: Kısa Vadeli Ticari Kredi Faiz Oranı Beklentisi

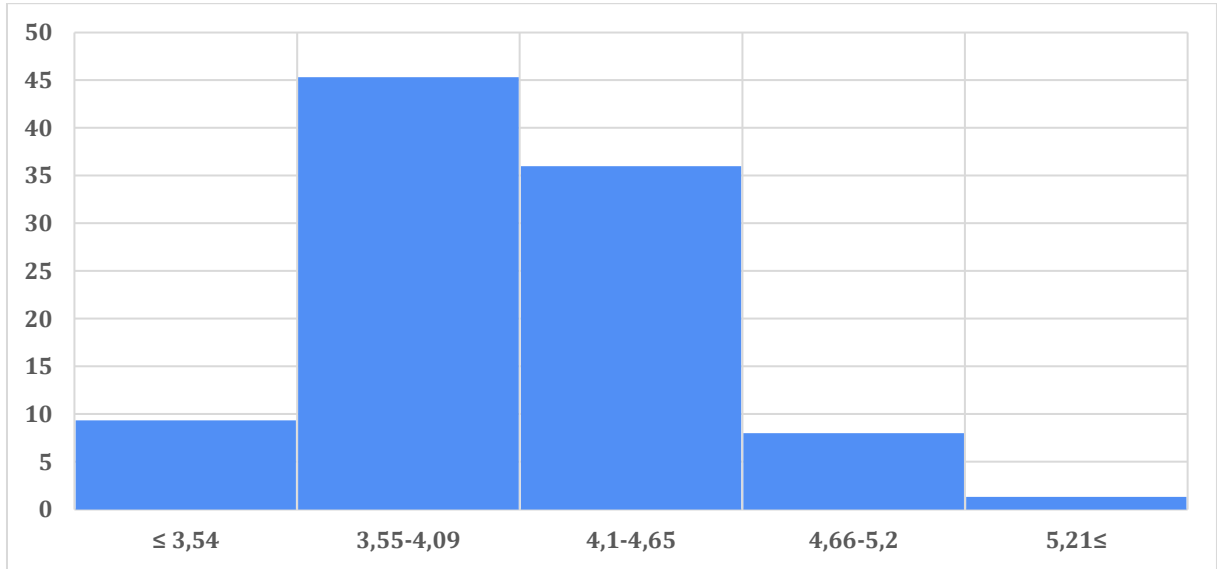
Katılımcıların sektör ortalama faiz oranı beklentileri değerlendirildiğinde yüzde 6,6'sının 49,99'dan düşük, yüzde 35,5'inin 50,00-59,99 aralığında, yüzde 46'sının 60,00-70,00 aralığında, yüzde 9,2'sinin 70,01-80,00 aralığında, yüzde 2,6'sının ise 80,01'den büyük olduğu gözlenmektedir. Uç değerler dikkate alınmayarak yapılan hesaplamada **sektörel faiz oranı beklentisinin ortalama %59,91 olduğu tespit edilmiştir.**

Grafik 12: Sektör Ortalama Faiz Oranı Beklentisi

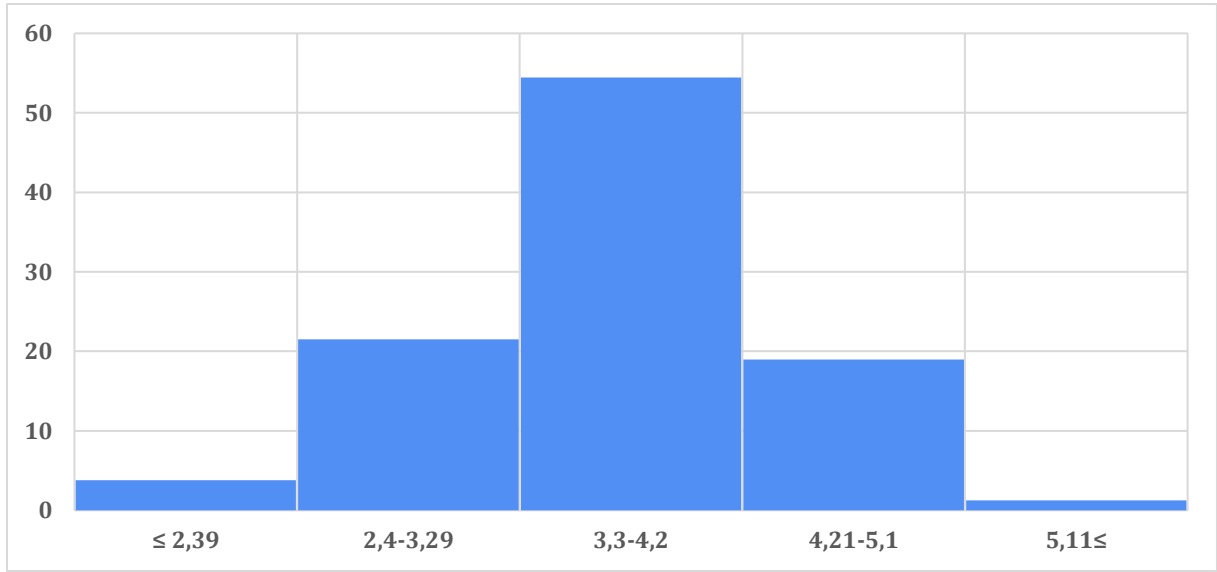
2.4. GSYH Büyüme Beklentileri

Araştırmada sektör yöneticilerinin cari yıl sonu ve gelecek yıl sonu Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) büyüme beklentileri sorulmuştur. Katılımcıların cari yıl sonu GSYH büyüme beklentileri değerlendirildiğinde yüzde 9,3'ünün 3,54'den düşük, yüzde 45,3'ünün 3,55-4,09 aralığında, yüzde 36'sının 4,1-4,65 aralığında, yüzde 8'inin 4,66-5,2 aralığında, yüzde 1,3'ünün ise 5,21'den büyük olduğu gözlenmektedir. Uç değerler dikkate alınmayarak yapılan **hesaplama**da 2023 yıl sonu GSYH büyüme beklentisinin ortalama %4,13 olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 13: Cari Yıl Sonu GSYH Büyüme Beklentisi

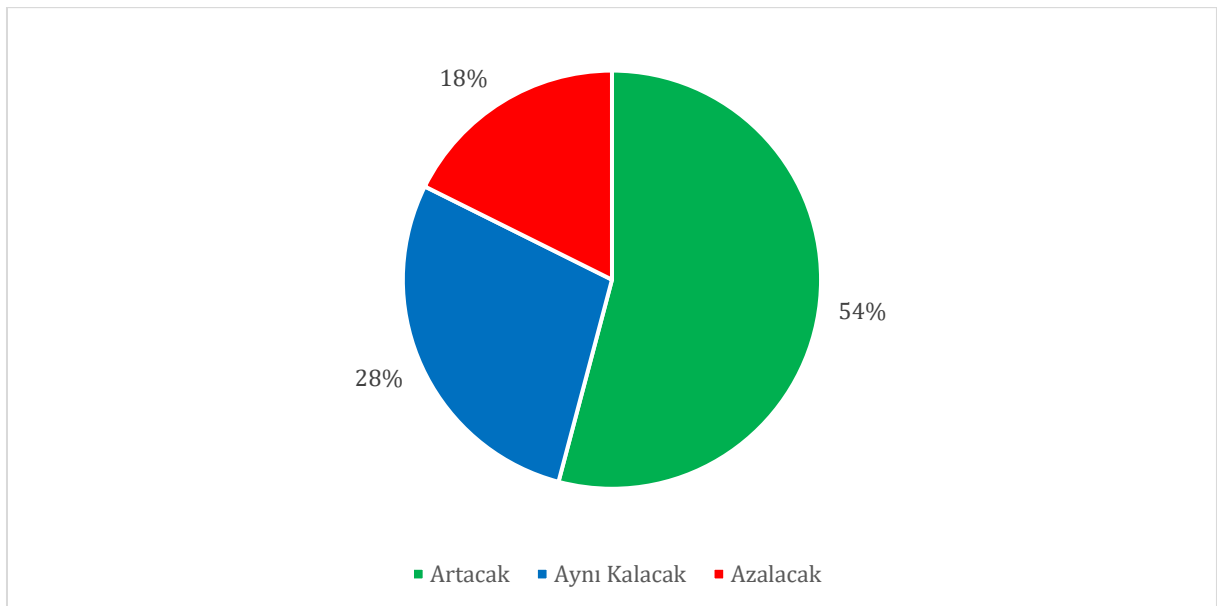
Katılımcıların gelecek yıl sonu GSYH büyüme beklentileri değerlendirildiğinde; yüzde 3,8'inin 2,39'dan düşük, yüzde 21,5'inin 2,4-3,29 aralığında, yüzde 54,4'ünün 3,3-4,2 aralığında, yüzde 19'unun 4,21-5,1 aralığında, yüzde 1,3'ünün ise 5,11'den büyük olduğu gözlenmektedir. Uç değerler dikkate alınmayarak yapılan **hesaplama**da 2024 yıl sonu Gayri Safi Yurtiçi Hasıla büyüme beklentisinin ortalama %3,67 olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 14: Gelecek Yıl Sonu GSYH Büyüme Beklentisi

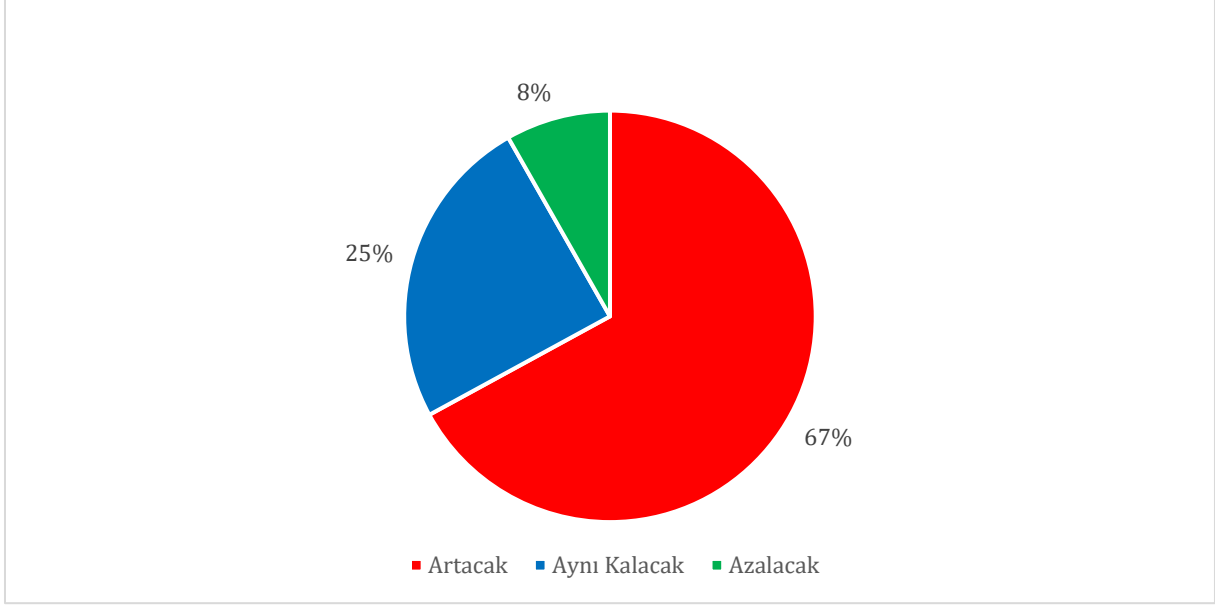
2.5.Sektörel Beklentiler

Araştırmada sektör yöneticilerinin sektörlerindeki işlem hacmi, takipteki kredi oranı, tahsilat değişimi ve genel gidişat hakkındaki beklentileri sorulmuştur. Aralık ayında önceki 3 aylık döneme göre gelecek 3 aylık dönemde katılımcıların sektörlerindeki işlem hacmi beklentileri değerlendirildiğinde katılımcıların yüzde 54'ü artacağını, yüzde 18'i azalacağını, yüzde 28'i ise aynı kalacağını belirtmiştir. Kasım ayında önceki 3 aylık döneme göre gelecek 3 aylık dönemde katılımcıların sektörlerindeki işlem hacmi beklentileri değerlendirildiğinde katılımcıların yüzde 61'i artacağını, yüzde 11'i azalacağını, yüzde 28'i ise aynı kalacağını belirtmişti. Aralık ayında katılımcıların önceki 3 aylık döneme göre gelecek 3 aylık dönemde katılımcıların sektörlerindeki işlem hacmi beklentilerindeki artışta bir önceki aya kıyasla bir düşüş olduğu görülmüştür.

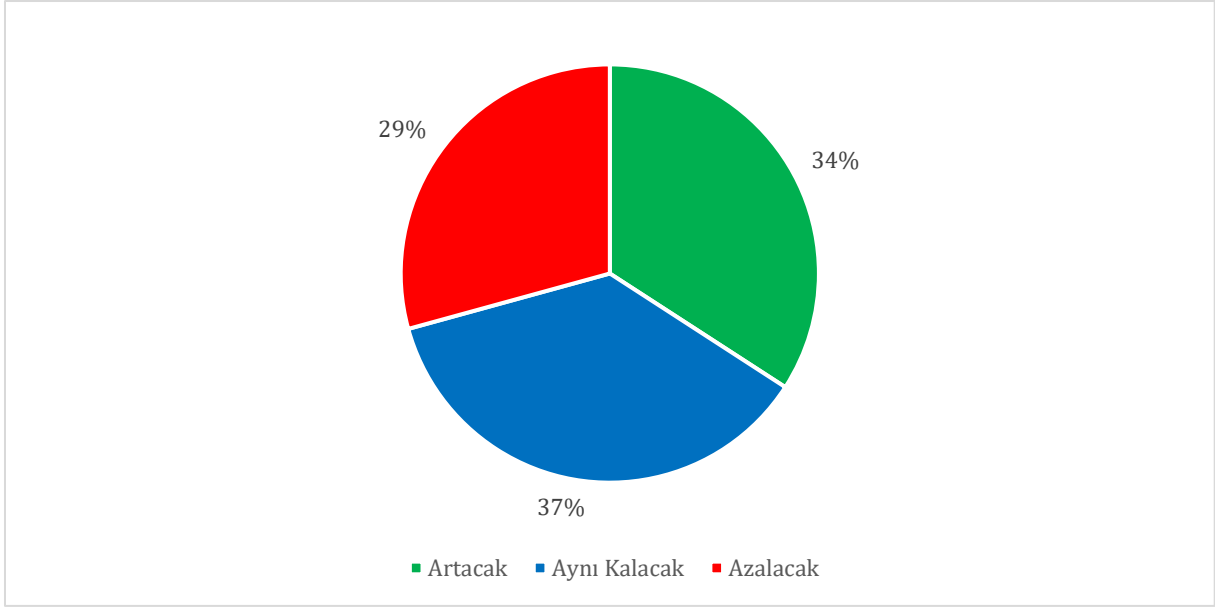
Grafik 15: İşlem Hacmi Beklentisi

Aralık ayında gelecek 3 aylık dönemde takipteki kredi oranı (NPL) değişimi hakkında beklentileri değerlendirildiğinde; katılımcıların yüzde 67'si artacağını, yüzde 8'i azalacağını, yüzde 25'i ise aynı kalacağını belirtmiştir. Kasım ayında katılımcıların gelecek 3 aylık dönemde takipteki kredi oranı (NPL) değişimi hakkında beklentileri değerlendirildiğinde; yüzde 55'i artacağını, yüzde 6'sı azalacağını, yüzde 39'u ise aynı kalacağını belirtmişti. Aralık ayında katılımcıların gelecek 3 aylık dönemde takipteki kredi oranı (NPL) değişimi hakkında beklentilerinin bir önceki aya kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

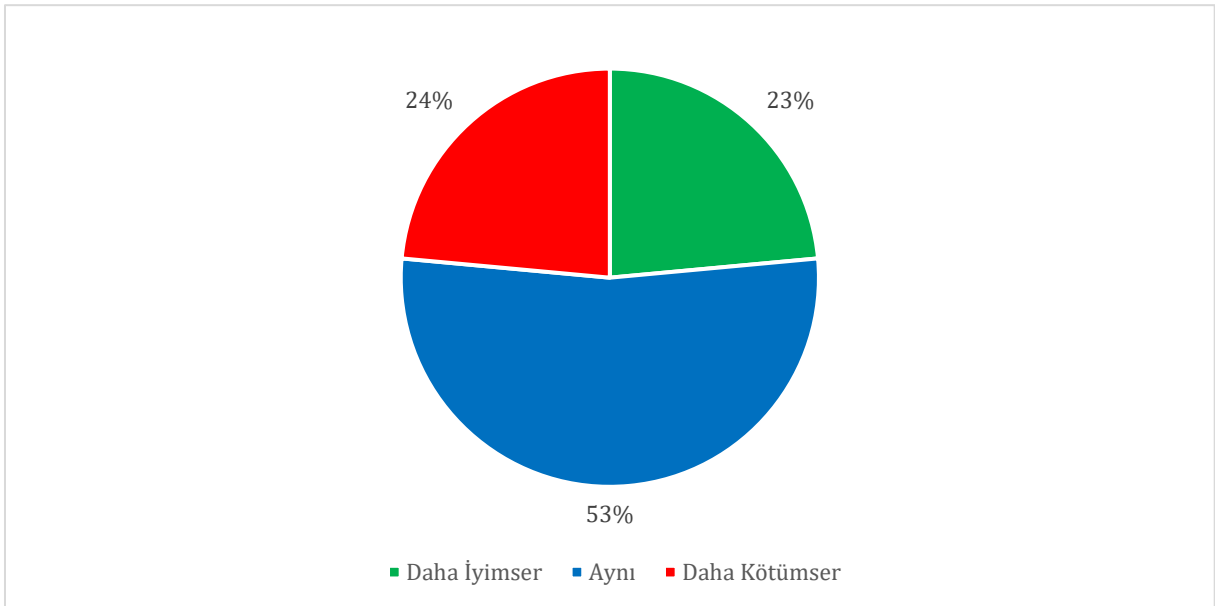
Grafik 16: Takipteki Kredi Oranı Beklentisi

Aralık ayında gelecek 3 aylık dönemde katılımcıların sektörlerindeki tahsilat değişimi hakkında beklentileri değerlendirildiğinde; katılımcıların yüzde 34'ü artacağını, yüzde 29'u azalacağını, yüzde 37'si ise değişmeyeceğini belirtmiştir. Kasım ayında gelecek 3 aylık dönemde katılımcıların sektörlerindeki tahsilat değişimi hakkında beklentileri değerlendirildiğinde; katılımcıların yüzde 27'si artacağını, yüzde 20'si azalacağını, yüzde 53'ü ise değişmeyeceğini belirtmişti. Aralık ayında katılımcıların gelecek 3 aylık dönemde sektörlerindeki tahsilat değişimi hakkında artış beklentilerinin bir önceki aya kıyasla daha yüksek düzeyde gerçekleştiği görülmüştür.

Grafik 17: Tahsilat Değişimi Beklentisi

Aralık ayında gelecek 3 aylık dönemde katılımcıların sektörlerindeki genel gidişat hakkında önceki 3 aylık döneme kıyasla beklentileri değerlendirildiğinde; katılımcıların yüzde 24'ü daha iyimser, yüzde 24'ü daha kötümser, yüzde 53'ü ise aynı olacağını belirtmiştir. Kasım ayında gelecek 3 aylık dönemde katılımcıların sektörlerindeki genel gidişat hakkında önceki 3 aylık döneme kıyasla beklentileri değerlendirildiğinde; katılımcıların yüzde 27'si daha iyimser, yüzde 16'sı daha kötümser, yüzde 57'si ise aynı olacağını belirtmişti. Aralık ayında gelecek 3 aylık dönemde katılımcıların sektörlerindeki genel gidişat hakkında önceki 3 aylık döneme kıyasla iyimser beklentiye sahip olanların oranının Kasım ayına göre azaldığı görülmüştür.

Grafik 18: Genel Gidişat Beklentisi

Genel Değerlendirme

Şubat 2015 tarihinden itibaren aylık olarak hesaplanan **FKB Ekonomik Görünüm Endeksi**, Mart 2018'e kadar yükselmiş ve bu tarihin ardından düşüşe geçerek Ekim 2018'de 95,15 değerini alarak en düşük seviyesini görmüştür. Kasım 2018'den itibaren dalgalı bir seyir izleyen endeks, Eylül 2023'te 99,29; Ekim 2023'te 98,78 ve Kasım 2023'te bir önceki aya göre 0,18 puan artarak 98,96 değerlerini almıştır.

FKB Ekonomik Görünüm Endeksi alt bileşenlerinden **Faktoring Endeksi**, Eylül 2023'te 99,98; Ekim 2023'te 100,14 ve Kasım 2023'te bir önceki aya göre 0,31 puan artarak 100,45 değerlerini almıştır.

Endeksin diğer bir alt bileşeni olan **Finansal Kiralama Endeksi**, Eylül 2023'te 101,36; Ekim 2023'te 100,97 ve Kasım 2023'te bir önceki aya göre 0,52 puan azalarak 100,45 değerlerini almıştır.

FKB Ekonomik Görünüm Endeksi alt bileşenlerinden **Finansman Endeksi** ise Eylül 2023'te 96,54; Ekim 2023'te 95,24 ve Kasım 2023'te bir önceki aya göre 0,74 puan artarak 95,98 değerlerini almıştır.

Alt bileşen endekslerinden Finansal Kiralama Endeksindeki azalış dışında diğer endekslerin artış eğiliminde olması nedeniyle, FKB Ekonomik Görünüm Endeksi de artış eğilimi sergilemektedir. Bu bağlamda, Kasım 2023 dönemi için sektörlerdeki gelişmelerin ekonomiye ilişkin olarak olumlu sinyaller verdiği gözlenmektedir.

FKB Ekonomik Görünüm Beklenti Anketine göre; katılımcıların **enflasyon** beklentileri 2023 yılı Aralık ayı, 2023 yıl sonu ve 2024 yıl sonu için sırasıyla %3,63; %65,99 ve %44,04 olarak gerçekleşmiştir. Dönemler itibariyle incelendiğinde enflasyon oranında azalış yönündeki beklentiler göze çarpmaktadır. Kasım 2023 anket sonuçlarıyla karşılaştırıldığında da-sırasıyla %3,97; %67,19 ve %45,64- enflasyon oranı beklentilerinde bir önceki aya göre azalış eğilimi görülmektedir. Bu bağlamda, enflasyon oranında azalış yönündeki beklentiler; para politikasının sıkılaştırılmasının, diğer bir ifadeyle politika faizinin yükseltilmesinin iktisadi birimlerin enflasyon beklentilere yansımaya devam ettiğini göstermektedir.

FKB Ekonomik Görünüm Beklenti Anketi sonuçlarına göre, Aralık sonu **Dolar kuru** beklentisi 29,83 olarak gerçekleşirken, 2023 ve 2024 sonu Dolar kuru beklentileri ise sırasıyla 29,87 ve 39,93 olarak gerçekleşmiştir. Kasım 2023 anket sonuçlarıyla karşılaştırıldığında -sırasıyla 29,07; 30,54 ve 40,41- döviz kuru seviyesine ilişkin beklentilerde küçük bir azalma görülmektedir. Katılımcıların yıl sonu beklentileri dikkate alındığında ise, 2024 yılında bir önceki yıla göre TL'de yüzde 33 civarında değer kaybı beklenmektedir. Haziran 2023'ten bu yana Türkiye CDS primlerinde görülen azalma yönündeki eğilimin (ortalama olarak Haziran'da 481,96; Ekim'de 396,33 ve Kasım'da 335,54), döviz kurunun uzun dönem dengesine yönelmesi bağlamında piyasa katılımcılarının beklentilerine yansımadaki direnç devam etmektedir. 2024 yılında TL'deki değer kaybı oranı beklentisinin, enflasyon oranına ilişkin beklentinin altında olduğu gözlenmektedir. Katılımcıların döviz kurundan enflasyona yönelik geçişkenliği, gelecek dönemlerde fiyat artışlarının önemli bir nedeni olarak göz önünde bulundurduğu söylenebilir.

TCMB verilerine göre, yıllıklandırılmış ticari kredi faiz ortalaması, hepsi ilk hafta olmak üzere Eylül 2023'te %38, Ekim 2023'te %49, Kasım 2023'de %51 ve Aralık 2023'de %53 civarında gerçekleşmiştir. FKB Ekonomik Görünüm Anketi sonuçları, gelecek 3 ay için **kısa vadeli ticari kredi faiz oranlarının** %52,36 ve FKB'ye üye kurumlardan sağlanan ortalama **fon maliyetinin** ise %59,91 olarak beklendiğini göstermektedir. Kasım 2023'te bu iki oranın sırasıyla %51,08 ve %58,97 olduğu göz önüne alındığında,

katılımcıların sıkı para politikasının sonucu olarak yükselen kredi faizlerinin, gelecek dönemlerde de artış yönünde seyredeceğinin beklentilerine yansıtmaya devam ettiği görölmektedir.

FKB Ekonomik Görünüm Anketi sonuçlarına göre, katılımcıların **GSYH büyüme oranı** beklentisi 2023 yılı için 4,13 ve 2024 yılı için 3,67 olmuştur. Kasım 2023 anketinde sırasıyla 3,97 ve 3,61 olan bu iki orana ilişkin beklentilerin artış yönünde olduğu görölmektedir. Orta Vadeli Programın (OVP) aynı yıllar için öngördüğu sırasıyla %4,4 ve %4 ve IMF büyüme oranı tahminleri olan %4 ve %3,25 ile karşılaştırıldığında ise katılımcıların GSYH büyüme oranı beklentisi, OVP'nin öngördüğu oranların altında ve IMF'nin öngördüğu oranların üzerinde olmuştur.

Aralık 2023'te FKB Ekonomik Görünüm Anketi katılımcılarının %54'ü **işlem hacminin** artacağı, %28'i değişmeyeceği ve %18'i ise azalacağı yönünde görüş bildirmiştir. Bu oranların Kasım 2023 anketinde sırasıyla %61, %28 ve %11 olduğu göz önüne alındığında işlem hacmi beklentisinde aylar itibarıyla %7 puan bir azalış beklentisi göze çarpmaktadır. Takipteki kredi oranı artış beklentisi %67 olarak gerçekleşirken, katılımcıların %25'i oranın aynı kalacağını ve %8'i ise azalacağını beklemektedir. Bu üç oranın Kasım 2023 anketinde sırasıyla %55; %39 ve %6 olarak gerçekleştiği göz önüne alındığında, azalan işlem hacmiyle birlikte yükselen takibe düşen kredi oranı beklentisi göze çarpmaktadır. Ayrıca, Aralık 2023 anket katılımcılarının %34'ü tahsilat oranının artacağını, %29'u azalacağını ve %37'si değişmeyeceğini düşünmektedir. Kasım 2023 anketinde bu oranların sırasıyla %53; %20 ve %27 olduğu göz önünde bulundurulduğunda tahsilat oranına ilişkin beklentilerin olumsuz yönde değiştii görölmektedir. Artan politika ve dolayısıyla piyasa faizleri; krediye erişimi kısıtlayarak borç-ödeme çevrimini zorlaştırmakta ve işletmelerin bilançolarına ilişkin riskleri arttırabilmektedir. İşlem hacmi, takibe düşen krediler ve tahsilat oranına ilişkin bir önceki aya göre bozulma gösteren beklentilerin genel olarak enflasyon ile mücadele etmek için yükselen faizler nedeniyle oluştuu söylenebilir.

Sektörün genel değerlendirilmesine ilişkin olarak, katılımcıların %53'ü, gelecek 3 aya ilişkin beklentilerinin cari durumdan farklı olmayacağını belirtmiştir. Bu sonuç, işlem hacmi, takibe düşen krediler ve tahsilat oranına ilişkin olumsuz yöndeki beklentilerin bir süre daha devam edeceğini ima etmektedir.

EK 1: Endeks Tabloları

Tablo 2: Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015		99,21	102,00	101,10	100,34	100,72	100,81	100,10	100,22	100,31	100,57	102,51
2016	99,58	100,64	103,50	102,81	103,43	103,79	101,72	102,41	102,29	102,54	103,28	103,76
2017	101,77	103,27	103,50	102,11	103,15	103,04	102,59	103,10	102,40	103,06	103,52	104,60
2018	102,87	103,23	104,02	103,34	102,92	102,10	101,83	99,65	96,22	95,15	98,09	100,29
2019	96,89	97,31	100,00	99,30	99,46	97,80	99,11	97,57	99,19	100,12	100,20	101,71
2020	100,20	101,04	101,06	98,72	98,02	100,45	101,20	100,98	101,94	101,56	101,75	102,30
2021	100,63	100,77	102,20	100,84	99,42	101,68	99,96	101,04	101,48	100,89	101,91	101,58
2022	98,94	100,17	101,51	100,90	100,16	100,39	97,17	97,92	98,25	98,82	99,64	100,31
2023	99,51	98,78	100,33	101,04	99,49	97,82	98,37	98,66	99,29	98,78	98,96	

Tablo 3: Finansal Kurumlar Birliği Faktoring Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015		101,67	103,59	102,14	101,24	102,04	101,54	101,47	101,82	102,58	101,65	103,08
2016	100,76	102,20	102,46	101,53	101,95	102,11	100,69	101,48	101,78	101,55	102,19	102,37
2017	101,06	102,44	102,22	100,43	101,97	101,96	101,40	102,24	101,85	102,52	103,02	103,20
2018	102,25	102,91	102,77	102,11	102,35	101,79	101,88	99,67	99,51	98,98	100,04	100,35
2019	99,21	99,22	100,00	99,64	99,74	98,40	100,57	98,54	99,85	100,55	100,20	101,41
2020	100,32	100,04	100,54	98,64	97,57	99,40	100,35	99,91	100,54	100,54	100,56	101,60
2021	99,57	99,82	100,85	100,01	98,71	100,70	99,00	99,65	100,90	99,64	101,15	100,96
2022	98,27	99,56	100,33	99,89	99,19	99,61	98,48	98,72	99,90	100,07	101,03	101,30
2023	100,60	100,43	101,12	99,91	100,07	99,54	100,20	100,00	99,98	100,14	100,45	

Tablo 4: Finansal Kurumlar Birliği Finansal Kiralama Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015		100,60	104,58	103,47	102,63	102,54	102,91	101,19	101,95	101,05	101,63	104,06
2016	102,38	102,20	103,96	102,83	103,73	104,46	101,13	101,18	101,33	101,94	102,49	103,76
2017	101,37	103,99	104,43	102,71	103,37	103,50	102,41	102,58	101,50	102,28	102,24	104,08
2018	102,41	103,08	104,47	103,41	101,81	100,69	99,99	96,58	90,70	88,82	94,70	99,23
2019	92,83	94,34	100,00	98,43	98,83	95,88	97,90	95,31	98,30	99,35	99,83	101,53
2020	100,47	101,64	101,63	99,95	97,58	100,29	100,77	100,63	102,27	101,62	102,37	102,09
2021	101,41	101,25	102,89	102,43	100,79	102,02	100,09	101,75	102,57	102,01	103,04	101,62
2022	98,43	100,81	103,17	102,82	100,96	100,73	94,86	96,98	97,86	99,27	100,20	100,22
2023	100,62	100,37	102,24	105,55	101,16	98,59	99,43	100,67	101,36	100,97	100,45	

Tablo 5: Finansal Kurumlar Birliği Finansman Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015		95,37	97,81	97,69	97,15	97,59	97,98	97,63	96,90	97,31	98,42	100,39
2016	95,60	97,52	104,07	104,08	104,59	104,80	103,35	104,59	103,76	104,14	105,17	105,16
2017	102,87	103,36	103,83	103,19	104,12	103,67	103,96	104,47	103,85	104,37	105,30	106,52
2018	103,95	103,70	104,82	104,49	104,60	103,83	103,62	102,70	98,44	97,65	99,52	101,29
2019	98,62	98,38	100,00	99,84	99,81	99,11	98,86	98,86	99,42	100,48	100,57	102,19
2020	99,81	101,43	101,01	97,57	98,91	101,65	102,47	102,38	103,00	102,51	102,30	103,20
2021	100,92	101,22	102,87	100,07	98,77	102,32	100,79	101,71	100,98	101,01	101,54	102,16
2022	100,11	100,14	101,01	100,00	100,33	100,83	98,17	98,07	96,99	97,13	97,69	99,41
2023	97,30	95,52	97,64	97,65	97,23	95,34	95,48	95,32	96,54	95,24	95,98	

EK 2: Metodoloji

Tablo 6: Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Endeksi- Metodoloji

Metodoloji	Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Endeksi																										
Çalışmanın Amacı	Ekonominin üretim, satış ve tüketim kanallarında yer alan finansal kiralama, faktoring ve finansman sektörlerine ilişkin göstergelerden hareketle oluşturulan bileşik endeks ile piyasanın izlenmesidir.																										
Verinin Tanımı	Finansal kiralama, faktoring ve finansman sektörlerine ilişkin iktisadi seyrin zaman periyodunda izlenebilmesi amacıyla sözleşme/fatura adedi, tutar ve süre göstergeleridir.																										
Sektörel Kapsam	Finansal kiralama, faktoring ve finansman sektörlerini kapsamaktadır.																										
Zaman Kapsamı	Endeksin temel dönemi 2019 yılı Mart ayı olup; sonuçlara ilişkin istatistikler 2015 yılı Ocak ayından itibaren mevcuttur.																										
Temel Dönem/Yıl	Mart 2019																										
Referans Dönemi	İçinde bulunulan aydır.																										
Ölçü Birimi	Sözleşme/Fatura Adeti – Adet Sözleşme/Fatura Tutarı – TL Sözleşme/Fatura Süresi – Ay																										
Dönemsellik	Verinin toplama sıklığı: Aylık Verinin yayımlama sıklığı: Aylık																										
Zamanlılık	Yayımlanan her veri için ortalama üretim süresi 4 gündür.																										
Yayımlama Takvimi	Her ayın üçüncü haftasındaki çarşamba günü Finansal Kurumlar Birliği internet sayfasında yayımlanarak kamuoyuna duyurulmaktadır.																										
Hesaplama Yöntemi	Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Endeksi, finansal kiralama, faktoring ve finansman sektörlerine ilişkin üretim, satış ve tüketim kanallarını gösteren değişkenleri kullanarak oluşturulan ekonomik görünümün zaman içinde meydana gelen değişimini ölçmektedir. Endeksin teorik çerçevesi ortaya konulduktan sonra Ocak 2015-Eylül 2022 dönemini kapsayan veri kümesi analiz edilmiş ardından verinin doğasına uygun olarak 2019 yılı Mart ayı referans dönem olarak belirlenmiş ve izleyen dönemler itibariyle aylık değişimler izlenmiştir.																										
	Endekste yer alan göstergeler ve göstergelere ilişkin ağırlıklar, endeks geliştirme dönemi içinde gerçekleştirilen masa başı araştırma ve uzman görüşü anketlerine dayanmaktadır.																										
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Ekonomik Görünüm Endeksi Ana Grupları</th> <th>Ağırlıklar</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Finansal Kiralama</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- Sözleşme Adedi</td> <td>0,16</td> </tr> <tr> <td>- Sözleşme Tutarı (TL)</td> <td>0,40</td> </tr> <tr> <td>- Sözleşme Vadesi (ay)</td> <td>0,44</td> </tr> <tr> <td>Faktoring</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- Fatura Adedi</td> <td>0,25</td> </tr> <tr> <td>- Fatura Tutarı (TL)</td> <td>0,28</td> </tr> <tr> <td>- Fatura Vadesi (ay)</td> <td>0,47</td> </tr> <tr> <td>Finansman Şirketleri</td> <td></td> </tr> <tr> <td>- Sözleşme Adedi</td> <td>0,29</td> </tr> <tr> <td>- Sözleşme Tutarı (TL)</td> <td>0,20</td> </tr> <tr> <td>- Sözleşme Vadesi (ay)</td> <td>0,51</td> </tr> </tbody> </table>	Ekonomik Görünüm Endeksi Ana Grupları	Ağırlıklar	Finansal Kiralama		- Sözleşme Adedi	0,16	- Sözleşme Tutarı (TL)	0,40	- Sözleşme Vadesi (ay)	0,44	Faktoring		- Fatura Adedi	0,25	- Fatura Tutarı (TL)	0,28	- Fatura Vadesi (ay)	0,47	Finansman Şirketleri		- Sözleşme Adedi	0,29	- Sözleşme Tutarı (TL)	0,20	- Sözleşme Vadesi (ay)	0,51
Ekonomik Görünüm Endeksi Ana Grupları	Ağırlıklar																										
Finansal Kiralama																											
- Sözleşme Adedi	0,16																										
- Sözleşme Tutarı (TL)	0,40																										
- Sözleşme Vadesi (ay)	0,44																										
Faktoring																											
- Fatura Adedi	0,25																										
- Fatura Tutarı (TL)	0,28																										
- Fatura Vadesi (ay)	0,47																										
Finansman Şirketleri																											
- Sözleşme Adedi	0,29																										
- Sözleşme Tutarı (TL)	0,20																										
- Sözleşme Vadesi (ay)	0,51																										
	Ekonomik Görünüm Endeksi ana grupları eşit önem derecesinde endeks hesaplamasına dahil edilmiş olup; alt bileşenlerin hesaplanmasında ise göstergelerin ağırlıkları uzman görüş anketine dayalı olarak uygulanan Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) kullanılarak belirlenmiştir.																										
	Endekste yer alan göstergelere ilişkin veriler Finansal Kurumlar Birliği tarafından sağlanmakta olup; ham verinin endekse dahil edilebilecek hale getirilmesi için veri düzenlemesi ve kontrolü işlemleri yapılmaktadır. Aylık olarak derlenen veriler kullanılarak takip eden ayın üçüncü haftasındaki çarşamba günü endeks bülteni kamuoyuna duyurulmaktadır.																										

Tablo 7: Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Beklenti Anketi -Metodoloji

Metodoloji	Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Beklenti Anketi
<i>Çalışmanın Amacı</i>	Finansal kiralama, faktoring, finansman, varlık yönetim ve tasarruf finansman sektörlerinde karar alıcı ve uzman kişilerin çeşitli makroekonomik değişkenlere ilişkin beklentilerinin izlenmesidir.
<i>Verinin Tanımı</i>	Tüketiciler enflasyonu, döviz kuru, GSYH büyüme hızı, takipteki kredi oranı ve faiz oranları gibi temel makroekonomik değişkenlere ilişkin kısa ve uzun vadeli beklentilerin izlenmesi amacıyla üretilen göstergelerdir.
<i>Sektörel Kapsam</i>	Katılımcı paneli, Finansal kiralama, faktoring, finansman, varlık yönetim ve tasarruf finansman sektörlerindeki karar alıcı ve uzman kişiler ile profesyonellerden oluşmaktadır.
<i>Zaman Kapsamı</i>	Ekonomik Görünüm Anketi, 2023 yılı Ekim ayından itibaren uygulanmakta olup, sonuçlara ilişkin istatistikler bu tarihten itibaren mevcuttur.
<i>Temel Dönem/Yıl</i>	Ekim 2023
<i>Referans Dönemi</i>	İçinde bulunulan aydır.
<i>l Birimi</i>	Tüketiciler Enflasyonu Beklentisi – Yüzde ABD Dolar Kuru Beklentisi – TL Kısa Vadeli Ticari Kredi Faiz Oranı Beklentisi – Yüzde Sektör Ortalama Faiz Oranı Beklentisi – Yüzde GSYH Büyüme Beklentisi – Yüzde İşlem Hacmi Beklentisi – Kategorik Takipteki Kredi Oranı Beklentisi – Kategorik Tahsilat Değişimi Beklentisi – Kategorik Genel Gidişat Beklentisi – Kategorik
<i>Dönemsellik</i>	Verinin toplama sıklığı: Aylık Verinin yayımlama sıklığı: Aylık
<i>Zamanlılık</i>	Yayımlanan her veri için ortalama üretim süresi 7 gündür.
<i>Yayımlama Takvimi</i>	Her ayın üçüncü haftasındaki arşamba günü Finansal Kurumlar Birliği internet sayfasında yayımlanarak kamuoyuna duyurulmaktadır.
<i>Hesaplama Yöntemi</i>	Ekonomik Görünüm Anketine ilişkin veri analizi gerçekleştirilirken tanımlayıcı istatistikler kullanılarak veri kümesi özetlenmektedir. Bu aşamada verinin ölçüm düzeyi ve frekans dağılımı göz önüne alınarak uygun merkezi eğilim ölçüsü hesaplanmaktadır. Diğer bir ifadeyle veriyi tek başına temsil eden değerleri hesaplayabilmek için uygun ortalama seçimi yapılmaktadır. Bu süreçte veri kümesindeki aykırı ya da uç değerler analiz edilerek, aykırı (outlier) ¹ veya uç değerler (extreme outlier) ² çıkarılarak hesaplanan ortalamalar ile budanmış ortalamalar (trimmed mean) ³ gibi istatistikler arasından en uygunu tercih edilmektedir.

¹ Aykırı (Outlier) Değer: Tukey’s Hinges yöntemine göre hesaplanan Q1: Alt Kartil, Q3: Üst Kartil olmak üzere; $Q1 - 1.5 * (Q3 - Q1)$ ’den küçük ve $Q3 + 1.5 * (Q3 - Q1)$ ’den büyük değerler aykırı değer olarak kabul edilmektedir.

² Uç (Extreme Outlier) Değer: Tukey’s Hinges yöntemine göre hesaplanan Q1: Alt Kartil, Q3: Üst Kartil olmak üzere; $Q1 - 3 * (Q3 - Q1)$ ’den küçük ve $Q3 + 3 * (Q3 - Q1)$ ’den büyük değerler uç değer olarak kabul edilmektedir.

³ Budanmış Ortalama (Trimmed Mean): Belirli bir yüzde oranındaki en yüksek ve en düşük değerlerin veri dizisinden çıkarılması sonrasında hesaplanan aritmetik ortalamadır.

EK 3: Anket Formu

Tablo 8: Ekonomik Görünüm Beklenti Anketi Özet Sonuçları

Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Beklenti Anketi				
	Aylık Enflasyon		Yıllık Enflasyon	
	Cari Ay Sonu	Cari Yıl	Gelecek	
Tüketici enflasyonu beklentiniz nedir? (%)	3,63	65,99	44,04	
Bankalararası döviz piyasası ABD Dolar kuru beklentiniz nedir? (TL)	29,83	29,88	39,92	
Yıllık GSYH büyüme beklentiniz nedir?(%)		4,13	3,68	
Kısa vadeli ticari kredi faiz oranı beklentiniz nedir?	3 Ay Sonrası			
	52,37			
Sektörünüzdeki ortalama faiz oranı beklentiniz nedir?	3 Ay Sonrası			
	59,91			
Sektörünüzdeki işlem hacmi (önceki 3 aylık döneme kıyasla beklentiniz nedir?)	3 Ay Sonrası			
	Artacak	Aynı	Azalacak	
	54%	28%	18%	
Takipteki kredi oranı (NPL) değişimi hakkında beklentiniz nedir?	3 Ay Sonrası			
	Artacak	Aynı	Azalacak	
	67%	25%	8%	
Sektörünüzdeki tahsilat değişimi hakkında beklentiniz nedir?	3 Ay Sonrası			
	Artacak	Aynı	Azalacak	
	34%	37%	29%	
Sektörünüzdeki genel gidişat hakkında (önceki 3 aylık döneme kıyasla) beklentiniz nedir?	3 Ay Sonrası			
	Daha iyimser	Aynı	Daha Kötümser	
	24%	53%	24%	

- Finansal Kurumlar Birliği Ekonomik Görünüm Endeksi ve Beklenti Anketi İstatistikleri Projesi 2022 yılı Mart ayından itibaren İstanbul Üniversitesi ile Finansal Kurumlar Birliği tarafından yürütülmektedir.
- Beklenti anketi sonuçları, katılımcıların değerlendirmeleri esas alınarak hesaplanmakta olup, Finansal Kurumlar Birliği'nin görüş ve tahminlerini yansıtmamaktadır.
- Endeks sonuçları, Merkezi Fatura Kaydı Sistemi'nde (MFKS) ile Finansal Kiralama Sözleşme Tescil Sisteminde (FKSTS) yer alan ve FKB bünyesinde derlenen verilerin kullanıldığı akademik bir araştırmanın ürünü olup, Finansal Kurumlar Birliği'nin görüş ve tahminlerini yansıtmamaktadır.